

BENCZIK GYULA

Községi monográfiák Vas megyében 1990–2002

AXIX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN Vas megye legjelentősebb városainak történetét feldolgozták, de nem lepődhetünk meg azon, hogy ezzel egy időben a megye hatszáznál több települése saját írott történelem nélkül élte a maga életét. A falvak keletkezéséről, régmúltjáról jó esetben mondák és folklorizált történelmi ismeretek adtak számot. Erről a Pesty Frigyes-féle helynévgyűjtés kérdőívei tanúskodnak. Az ötödik kérdőpontra szinte mindenütt azt válaszolta a pap vagy a jegyző: „a község múltjáról mit sem tudni”.¹

Az érdeklődés lassú felébredését 1870 után előbb néprajzi jellegű adatközlések jelzik, tájszavak, közmondások, regölések közlése, bár inkább kistérségi egységekben, a Magyar Nyelvőrben (Őrség², Répccemente³). Kivételesen önálló néprajzi feldolgozásra is sor került (Rábakedhely⁴).

A korszakra jellemző, hogy a kistelepülések története iránti érdeklődés első kézzel fogható eredményei a templomszenteléshez, egyházi eseményhez kötődő, a helyi egyházközség múltját bemutató alkalmi, nyomtatásban megjelent kiadványok voltak (Kerca⁵, Kissomlyó⁶, Senyeháza⁷, Répcceszentgyörgy⁸). Ha mindenáron előzményt kellene kijelölnünk a Vas megyei falukutatás történetében, akkor ezt a 19–20. századforduló táján kibontakozó egyházközségtörténet-írásban (plébániatörténet-írásban) találnánk meg. Érdeemes lenne megvizsgálni, miért nem fejlődött tovább ez a hagyomány az elvárható mértékben a 20. században.

A millenniumi megyemonográfia (1894) rövid község-szócikkeiben igyekezett fontos történeti adatokat feltüntetni, a községek nevezetességeire

¹ Vas Megyei Levéltár, Mikrofilmtár 5., 6. d. A Pesty-kérdőívek Vas megyében még kiadatlanok.

² KÖNNYE Nándor: Tájszók = Magyar Nyelvőr, 1873. 8. füzet. 374–375., 12. füzet. 562–563.

³ KOVÁTS Sándor János: Tájszók = Magyar Nyelvőr, 1889. 480., 526–527., 574–575.

⁴ BÉKEFI Remig: Kethely és környékének néprajza. Bp. 1884.

⁵ HORVÁTH Ferenc: Kerca, Hodos és Velemér története. Kerca, [1903.] Kézirat.

⁶ TOMPA Mihály: A kis-somlyói ág. hitv. ev. gyülekezet története. Celldömölk, 1905.

⁷ SZÜCS László: A senyeházai ev. ref. egyház évkönyve az 1896. évről. Pápa, 1897.

utalni. A sokak által forgatott kötet történeti és tematikus fejezetei elégséges háttérismeretet is nyújtottak. A röviden csak "Sziklay-Borovszky"-nak titulált vármegyemonográfia hatása felmérhetetlen, alig jelenik meg ma is olyan falutörténet, amely ne citálná valamely állítását, címerrajzát, kastélyfotóját.⁹ Mindeközben a közel egyidős úttörő tudományos vállalkozás, Csánki Dezső történelmi-földrajzi lexikona¹⁰ szinte semmi hatást nem gyakorolt a falutörténeti kutatásra, a községi intelligencia történeti ismereteire. Ezt bizonyítja, hogy 1930-ban a megyei címtár községtörténeti betéteiben sem használták fel Csánki középkori adatait. Ez annál is érdekesebb, hiszen az egész korszakban, és azt megelőzően is, az Árpád-kor és általában a dicső magyar középkor számított a legvonzóbb történelmi korszaknak az olvasók körében.

Az első világháború utáni évek szerény természetét jelzi az elemi iskolások számára írt „Búcsú község története”¹¹. Hasonló iskolai kiadványok tucatjainak kellett volna elkészülnie, de csak erről az egyről van tudomásunk.

A harmincas évek lázas falukutató mozgalma alig érintette a megyét (nemkülönböztetve Nyugat-Dunántúlt). Kevés kiugró alkotás született, és ha a mozgalom erős szociális töltetét, társadalmi elkötelezettségét is tekintjük, akkor érthetetlenül állunk a tény előtt, hogy a végső válságba jutott paraszti társadalomnak nem akadtak errefelé krónikásai. Kisebb néprajzi dolgozatok (Csörötnek¹²) és falumonográfiák (Nagyrákos¹³) jelzik a Vas megyei termést. Kivétel Gáyer Gyula Gödörháza-monográfiája¹⁴. Gáyer Gyula nemzetközi hírvé botanikus, a régió flórájának legjobb ismerője, már halálos betegségének a tudatában érkezett Gödörházára a harmincas évek elején. Egy véget nem érő tagosítási perben résztvevő bíróként hosszabb időt kellett az apró, elzárt őrségi faluban eltöltenie. A rendkívül tömör, lényegre törő dolgozat (mindössze 32 oldal) posztumusz jelent meg a szegedi egyetem közlönyében (itt tanított Gáyer is, és jól ismert az egyetemnek a falukutató mozgalomban betöltött szerepe). A művelt, falu iránt elkötelezett olvasóközönség számára íródott Gödörháza (a címadó falunév sem véletlen) szociográfiájában a korabeli konvencionálisnak tekinthető tematikát (gazdaság, erkölcs, lelkület,

⁸ KOVÁTS Sándor János: Répcze-Szent-György gyász- és örömnappaiból. Szombathely, 1890.

⁹ Vasvármegye. Szerk. Sziklay János és Borovszky Samu. Bp. 1898. (Magyarország vármegyéi és városai.)

¹⁰ CSÁNKI Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. 2. kötet. Bp. 1894.

¹¹ NÉMETH Jenő: Búcsú község története = Dunántúli Tanítók Lapja, 1936. 3–22.

¹² KUNTÁR Lajos: Csörötnek monográfiája. Csörötnek, 1938. Kézirat.

¹³ FÜLÖP József: Nagyrákos község monográfiája. Nagyrákos, 1935.

¹⁴ GÁYER Gyula: Gödörháza = A Szegedi Tudomány Egyetem Tudományos Közleményei. 2. kötet. 2. füzet. Szeged, 1936. 128–162.

fizikai állapot stb.) az eredeti szemléletmód, éles meglátások ellensúlyozzák. Igazi értékét az adja, hogy Gáyer – széleskörű természettudományos ismereteire alapozva – a történeti ökológia egyik első remekművét alkotta meg.

A két világháború közti korszakból még egy jelentős mű emelendő ki: Kovács Mártonnak a felsőöri magyar népszigetről írt disszertációja, amely több, azóta már klasszikusnak számító alkotással együtt a Település- és Népiségtörténeti Értekezések könyvsorozatában jelent meg.¹⁵ Remek kismonográfia, ma is haszonnal forgatható, sőt a forráskezelésben, a névtani vizsgálódásaiban vagy a lakosság kontinuitásának megállapításában mintának tekinthető. A nyelvsziget-kutatás Felsőőr várost, továbbá Alsóőr, Őrsziget és Vasjobbágyi falvakat is magában foglalta. A négy település Trianon után Ausztriához került, negyvenes évekbeli helyzete – magyar sziget a Harmadik Birodalomban – gyökeresen elüt a megye falvainak többségétől.

A kommunizmus első évtizedei nem kedveztek a falukutatásnak. Az első kísérletek akkor jelentkeztek, amikor a magyar falu elszenvédte talán legnagyobb történelmi megrázkódtatását, a kollektivizálást. A hatvanas évek elejétől számvetések készültek „a fejlődés szocialista útjára lépett” falvak társadalmi változásairól, annak a gondolatnak jegyében, hogy mielőtt a múltat végképp eltörölnénk, vetnünk kell még egy utolsó pillantást rá. A „történelem vége” teóriájának szocialista változata így paradox módon egy időre történelmi érdeklődést szült. (Ennek legmaradandóbb emléke az utókor számára a megye földrajzi neveinek összegyűjtése lett.¹⁶) Alig volt olyan falu, amelyről ne készült volna kéziratos falu- vagy térsztörténet a hetvenes-nyolcvanas években (pl. Bajánsenye)¹⁷.

A nyolcvanas években jelent meg könyv alakban a Népfront és a honismereti mozgalom keretében, az adott községi tanács kiadásában néhány falumonográfia (pl. Felsőmarác¹⁸, Egyházásrádóc¹⁹). Bennük felfedezhető fel először az a később uralkodó váló tendencia, hogy a kidolgozandó történeti részeket a kiadatlan Vas Megye Helytörténeti Lexikona cédulái pótolják. A kéziratban maradt dolgozatok száma elég tekintélyes lehet, számukat megbecsülni sem könnyű, még mostanában is előkerül egy-egy ilyen darab.

¹⁵ KOVÁCS Márton: A felsőöri népsziget. Bp. 1942. (Település- és népiségtörténeti értekezések. 6.)

¹⁶ Vas megye földrajzi nevei. Szerk. Balogh Lajos et al. Szombathely, 1982.

¹⁷ HORVÁTH Sándor: A bajánsenyei Kerkamenti Mezőgazdasági Termelőszövetkezet története. H. n. 1984.

¹⁸ BALOGH János: Az Őrség kapujában. Szombathely, 1980.

¹⁹ BÍRÓ László: Egyházásrádóc krónikája. Egyházásrádóc, 1988.

A rendszerváltás hatása a kilencvenes évek első felében abban nyilvánult meg, hogy az akkor született két falumonográfia jóval több személyes élményt, a történelmi események bátrabb egyéni értelmezését, egyéni állásfoglalást fogalmazott meg (Csörötnek, Hosszúpereszteg, részben Izsákfa is).

A honfoglalás és az államalapítás évfordulójának megünneplése 1996-ban, illetőleg 2000–2001-ben hatalmas lendületet adott a falukutatásnak. Az összes nyomdából kikerülő munka 80–90 %-a a két évfordulóhoz kötődik. Az évfordulók a községnek bemutatkozásra adtak alkalmat, annak bizonyítására, hogy a helyi közösségnek is van saját múltja. Vas megyében — a *Száz magyar falu könyvesháza* sorozat 5 kötetének kivételével — minden monográfia helyi kezdeményezésből született.

A „monográfia-láz” mára alábbhagyott, ám számos jelből arra lehet következtetni, hogy folyamat nem tört meg; újabb és újabb monográfiák jelennek meg a könyvpiacon.

A községmonográfiák számba vétele nem kevés gonddal járt. Először is azért, mivel annak eldöntése, hogy mi tekintendő községmonográfiának, külső, formai kritériumok alapján (terjedelem, tematika, könyvészeti szempontok) lehetetlennek bizonyult számomra.

Sokkal előnyösebbnek látszott a másik utat járni. Mivel a községi monográfiaírás kulturális jelenség, annak leírása csak úgy történhet, hogy minden olyan írásművet idetartozónak tekintünk, melyet a szerző (szerzők) vagy az adott közösség annak tekintett. Azaz a monográfia a falut minden oldaláról ismertető, bemutató kiadvány, melyből a község története sem hiányozhat. Ilyen értelemben „a falu könyve” lehet a kiadatlan kézirat, melyet a jegyzőség vagy magánszemély sokszorosít (Káld, Nemesböd), és az alig 58 oldalas füzet is (Kemestaródfa).

Ha nem praktikus, hanem tudományos kritériumokat követünk, akkor alig akad fenn fél tucat mű a rostán.

Nehézséget jelentett a kiadványok beszerzése. A közgyűjtemények a mai viszonyok között a helyi kiadványokhoz többségéhez véletlenszerűen jutnak hozzá. Nem ritka jelenség, hogy a közgyűjtemény adattárában békésen bogarászó „monográfust” fel kell szólítani megjelent műve beadására. Az elemzésünk így nem törekedhetett teljességre, egészen más megközelítést igénylő jelenségről van szó, mint jegyzékről rendelt könyvek esetében.

A különböző falumonográfiáknak, úgy tűnik, alapvetően két ideáltípusa van, s mindkettő külön „recept” alapján készül. Az egyik a *tanulmánykötet*. A várostörténetek esetében ez a jól ismert eljárás: szerkesztőbizottság alakul, kijelölik a szerzőket, akik rendszeren egy-egy terület szakértői, történész, ré-

gész, levéltáros, néprajzkutató, műemlékvédelmi szakember, könyvtáros stb., végül elkészül a kötet a szerkesztő koncepciójának megfelelően. Általában egy fejezetben egy témát és/vagy korszakot mutatnak be a szerzők. A szerzői kör megválasztása, annak összetétele erőteljesen meghatározza az elkészült munkát.

A másik típusba inkább a *kistelepülésekről* szóló könyvek tartoznak. A kistelepüléseken kevés értelmiségi él, tanulmánykötet írása fel sem merülhet. Ez a fajta helytörténetírás a *tablóban* testesül meg. A *tabló* csoportkép, mellyel a helyi szerző vagy szerzők mutatják be a közösséget – maguknak. A recept ez esetben leegyszerűsítve az, hogy a falu főutcáján végigsétálva felírják az intézményeket, létesítményeket, épületeket, stb., majd minden tudnivalót elmondanak róluk. Névsorok, listák, táblázatok világa ez, néhol kurta mondatok jelentik az összekötő szöveget. Történeteket hiába is keresnénk, az alapítási év, az építési év, az első vezető, kurta eseménykrónika stb. pusztán nélkülözhetetlen tudnivalók a tablóhoz. A feltételezett olvasó itt maga a közösség, aki megtalálja magát és hozzátartozóit, barátait a könyv oldalain.

Létezhetne egy *harmadik típus* is, ilyen falutörténet megírásának a szándéka a Vas megyei anyagban csak nyomokban mutatható ki. Megvalósíthatóságát éppen a történeti bevezetőben említett Gáyer Gyula Gödörháza-monográfia igazolta mindennél világosabban. Ez az *egyszerűsített mű*. Szemben az előzővel, ennek nincs biztos receptje. Itt kizárólag egyetlen szerzőről beszélhetünk, akinek vagy a helységben szerzett élettapasztalatai szolgálnak a monográfia nyersanyagául, vagy ennek funkcionális megfelelője, a helyszínen végzett alapos terepmunka jogositja fel annak megírására.

Szemben a tanulmánykötettel, ahol kijelölt szakembergárda garantálja a település életének egyes releváns tárgykörök szerinti szakszerű feldolgozását, itt egyedül a szerző próbálja megoldani ugyanezt, természetesen erős szelekcióval. Míg az előbbinél a tudományosság személytelen objektivizmusa a vezérelv, addig itt a saját perspektívából adódó előnyök: komplex leírás, részvevő megfigyelés, önreflexió és az ezzel járó életszerűség, koherens szerkezet. Írók, publicisták köréből kerültek ki az ide sorolható alkotók, de szociográfusok, antropológusok, néprajzkutatók közül is várhatók a jövőben.

Vas megye aprófalvas településszerkezetű megye, kétszáznál több községgel. A markáns társadalm szerkezeti, rétegződési eltérés a város és a falu között, különösen az értelmiségi réteg arányát, annak belső összetételét tekintve, a gazdasági adottságokon túl is óhatatlanul meghatározza a városmonográfiák és a községmonográfiák közötti eltérést. Első szemrevéte-

lezésre a *színvonalas tanulmánykötetek hiánya* szembevetendő a Vas megyei községtörténeti könyvpiacra, és azt látjuk, hogy a spontán, helyi kezdeményezésekhez leginkább illő *tablók* uralják (egyébként ez a helyzet Burgenlandban is). A részletekbe menő elemzés során a kép azonban differenciálódik. Inkább az a meggyőződés alakul ki, hogy esetről esetre a kettő változó kombinációjáról van szó a munkák többségében. Az értékelésnél a fő szempontot éppen a szakszerűség és a helyi igényeknek való megfelelés kényes egyensúlyának megteremtése jelenti.

Elsőként a több szerző által jegyzett köteteket tekintjük át. *„Falunk képeskönyve”*: ez szerény címe Rábagyarmat monográfiájának. A cím azonban nem véletlen, a falu jelentős szülöttének, Kocsis László költőnek verseskötete is ezt viselte borítóján. Érdekes, bár nem ismeretlen szokás a fejezetek közé a helységről elszármazott poéta költeményeit betűzni, de Rábagyarmatról Kocsisnak éppen legsikerültebb darabjai szólnak, telve morális erővel, szociális érzékenységgel, itt jó megoldásnak bizonyult. A többszerzős munka azt illusztrálja, hogy szerkesztői leleménnyel, szerencsével akár a szakemberek felkérése is megkerülhető. A földrajzi fejezet egy magas színvonalú háború előtti doktori disszertáció újbóli közlése. A régészek számára annyi fejtörést okozó román kori templomnak a történetét a legújabb adatokat figyelembe véve a falu plébánosa írta meg. Néhány néprajzi témát pedig a nyelvtudós, etimológus Moór Elemér korai, harmincas évekbeli munkásságából bányászott elő a könyv összeállítója, Ács László. Az ő sorsa a falu kulturális életének mindeneként félszáz éven át teljesen egybeforrott Rábagyarmatével. Eleveenségében utolérhetetlen kötet született.

A szomszédos település is részben hasonló módszerekkel próbálkozott. Gasztonyban a 20. században két jelentős személyiség is foglalkozott a falu múltjával. A második világháború előtti két évtizedben tevékenykedett a faluban Piller Dezső néptanító, lelkes helytörténész, az ő gyűjtésével indul a Gasztony-kötet, majd ezt az ide száműzött Székely László papköltő száz oldalas községtörténeti feldolgozása követi. Érdekességként kell megemlíteni, hogy Székely előbbi lakóhelyén, Győrváron is község-történetírással foglalkozott, de kézírata máig kiadatlan. A többi tematikus fejezet helyi szerzőknek, elszármazottaknak köszönhető.

Mindössze 98 oldalas az Ikervár-kötet, amelyben a korábban megjelent rövid régészeti, történeti tárgyú tanulmányokat fűzték össze és helyi szerzők tömör írásait közölték. Ez a karcsú kötet egységes szerkezetű, olvasmányos, javára vált, hogy a terjedős tablókat teljesen mellőzték.

Furcsa megoldást választott a rumi kötet szerkesztője. A könyv némely meglepően jól kidolgozott fejezetének látszatra nincs szerzője (csakúgy, mint a többinek), de ha nem lenne könnyen felismerhető egy máshol már közölt, önálló családtörténeti dolgozat a Rummy-családról; egy iskola- és egy egyesület-történeti egyetemi szakdolgozat, továbbá a Helytörténeti Lexikon cédulaanyaga, azt hinnénk, hogy a hatalmas kutatást maga a szerkesztő végezte el. A „*Forrásmunkák*” cím alatt is hiába keresnénk a fentieket. A jegyzetapparátust sem ismerte a „*Rum története 1246–1996*” című könyv, amin csak sajnálkozni lehet.

Ha a legtöbb fejezetcímet a szerkesztő-szerző neve alatt találjuk a tartalomjegyzékben, és csak a postafiók, az óvoda stb. bemutatása marad a helyi szerzőkre, ott nyugodtan arra gyanakodhatunk, hogy helyi kötődés nélküli szerkesztőről, „vándormonográfus”-ról van szó, aki faluról falura járva ajánlja, hogy jutányos díjazásért megírja a „falu könyvét”. A sorozatgyártásban készülő falumonográfiák egyre jobban hasonlítanak egymásra, hiszen azonos receptre készülnek: az „ömlesztve” közölt lexikoncédulák, terjengős tablók mellett a helyi „nagy emberek” portréit is megtaláljuk.

Megfelel a tanulmánykötettel szemben támasztott követelményeknek a nemrégiben elkészült Bögöte-kötet. Szakemberek dolgozták ki a történeti fejezeteket. Bögöte nevével összeforrott a nagy magyar anarchista, Batthyány Ervin gróf élete, ezt a témát az egyes írások különböző mértékben érintik vagy dolgozzák fel. A jövőben remélhetően mások is követik a bögötei önkormányzat példáját. Határeset a Répcelak-kötet, melyet a település mai jogállása szerint a városmonográfiákhoz kellene sorolnunk. A faluból a várássá válásig vezető utat jól bemutatja a nagy létszámú helyi szerzői kollektíva, azonban a kissé szegényes forrásbázis miatt a kelleténél rövidebb a középkori és kora újkori fejezet.

Egyszerűs munkákat is szép számmal találunk. Gorza Sándor Nagyrákos szokásait, ünnepeit, szólásait mindenkinél jobban ismerte. Olvasmányos kis könyvecske kerekedett halála után kiadott írásából. Értékét Gorza rendkívül értékes fényképhagyatékából válogatott fotók is emelik. A néprajzkutatók számára hasznos forrás. A község történetéről nem levéltári forrásokból értesült, hanem gyermekkorában a nemesszeri közbirtokosság gyűlésein hallottakat, azt ott felolvasott régi iratok tartalmát vetette papírra.

Van olyan szerző, aki korábban megjelent könyvét kibővítve adhatta ki a millennium idején. A megújult Felsőmarác-monográfia lényegesen több anyagot tartalmaz, mint az 1980-as kiadás. A bővített kiadásban már helyet kapott Tótfalu és annak török kori kis erődítménye, továbbá a Csány család,

az Árpád-kori Szent Lőrinc templomrom, a régi hadi és kereskedelmi utak, a neves személyek életrajza.

Az apró őrségi Szattáról egy házaspár készített falutörténetet, melynek külön érdekessége, hogy a jelentősebb szattai családokról a 19. század elejétől leszármazási táblákat készítettek. Lelkiismeretességben felülmúlhatatlan kutató Gulner László és Torda Géza, akik a Kőszeg melletti Kőszegfalva és Kőszegdoroszló falvak történetét örökítették meg.

Két kötet tűnt ki merészebb egyéni hangjával a monográfiatermésből. Mindkettő szerzője kiváló újságíró. P. Kovács József 1990-ban kiadott Hosszúperesztege nemcsak a levéltári forrásokat dolgozta fel megfelelő mélységben, hanem az egyes témák tárgyaláskor a helyi eseményekhez a köztörténeti ismeretanyagot is hozzáillesztette, rengeteg művelődéstörténeti fejtegetéssel. Könyvéből ismerhetjük meg például Hosszúpereszteg hegyközségi artikulusait (az irat azóta feltehetően elkallódott). A község szülőtte lévén, minden felhasználható élményét, emlékét beledolgozta könyvébe, ami egyik legfőbb erénye. Ugyanakkor rendkívül sajnálatos, hogy a könyvből hiányzik a jegyzetapparátus, melyet mindössze egy oldalnyi irodalomjegyzék hivatott helyettesíteni.

Csörötnek „hármaskönyve” gazdag élettapasztalat összegzése. Kuntár Lajos 1938-ban, még diákként, a falukutató mozgalom ösztönzésére készített kis néprajzi vázlatot szülőfalujáról. Figyelemre méltó, és továbbgondolandó 1990-ben írt munkájának a szerkezete. Az első „könyv” könnyed, személyes hangvétellű írásai a szülőföldről, rokonokról, a tájról stb. a publicisztika műfajához állnak közel. A második rész szabályos monográfia, kronologikus és tematikus fejezetekre tagolódik, és szemben a fentebb említett szerzővel, korrekt jelzetteléssel ellátott anyagfeldolgozást mutat. A befejező rész visszaemlékezéseket tartalmaz, köztük Kuntár önéletrajzát is. Meglepő, hogy a Csörötnek-könyvben a sok történet, elbeszélés ellenére a falut érintő nagy társadalmi megrázkódtatásokról, a hatalomról és az erőszakról kevés értékelő megjegyzést, kritikus megfogalmazást olvashatunk. Kuntár visszafogottan szól a diktatúrák koráról, ami egy sokat megélt újságírótól nehezen elfogadható.

A *Száz magyar falu* öt darabjáról — a személyes érintettség miatt — csak néhány megjegyzést teszek. Mind az öt egyszervős munka, egyben minden szerző a „saját” falujáról szólhatott. E kötetekkel valamelyest helyreállt a községtörténet-írás tekintélye Vas megyében, bár meg kell mondani, hogy a sorozat kötet-konceptiója konzervatív, elavult, a szerzőknek kevés mozgásteret engedett.

Végezetül egyetlen gondolat: A közel félszáz munka áttekintése során a szemlélőnek, az elemzőnek megbízható fogalmi eszköztárral kellene rendelkeznie. Ilyen ma még, úgy gondolom, nem áll rendelkezésre. Ennek kidolgozása csak a folyóirat jelen vállalkozásához hasonló kezdeményezések után várható.

BIBLIOGRÁFIA

Alsószőlnök

M. Kozár Mária: Dolnji Senik — Alsószőlnök — Unterzemming. Szombathely, 2001. Szlovén Kisebbségi Önkormányzat, Alsószőlnök. 80 p.

Apátistvánfalva

Tóth Imre: 650 éves Apátistvánfalva — Stevanovci a Millennium évében. Szeged, 2000. GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület. 49 p.

Bajánsenye

Horváth Sándor: Bajánsenye krónikája. Múltról a jelennek és a jövőnek. 896-1990. Szombathely, 1996. A szerző magánkiadása. 279 p.

Bozsok

Kuntár Lajos: Bozsok. Szombathely, 2000. Savaria Tourist. 84 p.

Bögöte

Bögöte. Falutörténet. (Szerk. Kuntár Lajos). H. n. (Zalaegerszeg) 2001. Bögöte Község Önkormányzata. 174 p.

Bük

Gyurácz Ferenc: Bük. Bp. (2002) Száz magyar falu könyvesháza kht. 197 p.

Csörötnek

Kuntár Lajos: Hármaskönyv Csörötnekről. Szombathely, 1990. Csörötneki Községi Közös Tanács. 240 p.

Egyházashetye

Majthényi László: Egyházashetye. Bp. (2002). Száz magyar falu könyvesháza kht. 154 p.

Felsőmarác

Balogh János: Felsőmarác. Történetek, életutak. Szombathely, 2000. (Felsőmarác Község Önkormányzata). 224 p.

Felsőszölnök

Kozár Mária: Felsőszölnök. Bp. (2000). Száz magyar falu könyvesháza kht. 164 p.

Gasztony

Gasztony. Tanulmányok. (Szerk. Kuntár Lajos) Szombathely, 2000. Gasztony Község Önkormányzata. 176 p.

Gyöngyöshermán, Szentkirály, Zarkaháza, Bogát, Bádonna

Szabó Miklós: Szombathely déli kapujában. Szombathely, 2001. Gyöngyöshermán-Szentkirályi Polgári Kör. 170 p.

Hosszúpereszteg

P. Kovács Imre: Hosszúpereszteg kilenc évszázada. Történeti és néprajzi visszatekintés. Szombathely, (1990). Egyetértés MGTSZ, Községi Önkormányzat Hosszúpereszteg. 267 p.

Ikervár

Válogatott írások Ikervár történetéből. 1. kötet. (Szerk. Koszorús Ödön) Ikervár, 1996. 98 p.

Ivánc

Benczik Gyula: Ivánc. Bp. (2001) Száz magyar falu könyvesháza kht. 199. p.

Izsákfa

Tungli Gyula: Izsákfa évszázadai. (Pápa, 1995) (Izsákfa Önkormányzata). 181 p.

Kemenesmihályfa, Kemenessömjén, Sömjénmihályfa

Mesterházy Sándor: Kemenesmihályfa, Kemenessömjén, Sömjénmihályfa múltjából. Bp. 1990. KSH Számítástechnikai és Ügyvitesszervező Vállalat. 103 p.

Kemestaródfa

Takó Gábor: Kemestaródfa (Taródfa, Kemesmál, Besfa) története. 750 év. Szombathely, 1999. Kemestaródfa Község Önkormányzata, Határmenti Kulturális és Szépitő Egyesület. 58 p.

Kőszegdoroszló

Torda Géza: Kőszegdoroszló község története. Kőszeg, 2001. A szerző magánkiadása. 193 p.

Lukácsháza, Kiscsömöte, Nagycsömöte

Gulner László: Lukácsháza évszázadai 1238–1999. Szombathely, 2000. Lukácsháza Önkormányzatának Képviselőtestülete. 199 p.

Magyarszombatfa

Gerencserek földjén. Magyarszombatfa, Gödörháza és Métékpuszta múltja és jelene. (Szerk. Horváth Sándor) Szombathely, 2000. Magyarszombatfa Község önkormányzata. 332 p.

Nagykölked

Kereszturiné Pintér Mária: Nagykölked története. Szombathely, 2002. Nagykölked Község Önkormányzata. 143 p.

Nagyrákos

Gorza Sándor: Szülőföldem Nagyrákos. Nagyrákos–Körmend, 1997. Vas Megye Néprajzi Kincsestára 1. kötet. Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága. 103 p.

Nagysimonyi

Budai Béla et al.: Nagysimonyi 2000. Helytörténeti kiadvány (kivonatok a készülő monográfiából). Sárvár–Nagysimonyi, 1999. Nagysimonyi Önkormányzat. 102 p.

Narda

Horváth Sándor: Narda. Bp. (2002). Száz magyar falu könyvesháza kht. 205 p.

Nemescsó

Kiss Sándor: Nemescsó. Sárvár, 2000. Nemescsó Önkormányzata. 57 p.

Olad

Lovass Miklós: Olad 1000 éves története. Szombathely, 1993. Pannon Műhely Kiadó. 287 p.

Oszkó

Zágorhidi Czigány Balázs: Oszkó. Bp. (2002). Száz magyar falu könyvesháza kht. 182 p.

Őriszentpéter

Erdők és utak ölelésében. Őriszentpéter monográfiája 996–1996. (Szerk. Horváth Sándor) (Szombathely, 1996). Őriszentpéter Nagyközség Önkormányzata. 477 p.

Pápoc

Adatok Pápoc monográfiájához. (Szerk. Horváth Sándor) Szombathely, 1998. Vas megye néprajzi kincsestára 3. kötet. Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, Pápoc Község Monográfiájának Kiadásáért Alapítvány. 174 p.

Pinkamindszent

Kömlői Sándor: Pinkamindszent története. Szombathely, 1995. Határmenti Kulturális Egyesület. 82 p.

Rábagyarmat

Falunk képeskönyve. (Szerk. Ács László) Szombathely, 1997. Rábagyarmati Önkormányzat. 340 p.

Répcelak

Répcelak története. (Sajtó alá rendezte: Simon Erzsébet) Szombathely, 1997. Répcelak Nagyközség Önkormányzatának Képviselőtestülete. 259 p.

Répcseszentgyörgy

Benczik Gyula: Répcseszentgyörgy története. Szombathely, 1996. Répcseszentgyörgy Község Önkormányzata. 127 p.

Rum

Rum története 1246–1996. (Összeállította: Horváth Sándor) Szombathely, 1996. Rum Község Önkormányzatának Képviselőtestülete. 200 p.

Sé

Sörös István: Mozaik Sé múltjából. Sé, 2001. Sé Önkormányzata. 119 p.

Szalafő

Szalafő története. (Szerk. Horváth Sándor) Szombathely, 2000. Szalafő Község Képviselőtestülete. 328 p.

Szatta

Gaál Dezső–Gaál Dezsőné Hunyák Julianna: Őrségi fenyvesek ölében. Történetek, emléképek Szatta múltjából. Szatta, 2001. (Szombathely, 2001). A szerzők magánkiadása. 162 p.

Szentpéterfa

Geosits, Stefan: Szentpéterfa — Petrovo Selo — Prostrum 1221–1996. Wien, 1996. Tusch Edition. 176 p.

Vasalja

Gombás Imre Gábor–Gombás Imre: Vasalja története 1945-ig. Vasalja néphagyományai. (Szombathely), 2000. Határmenti Kulturális és Faluszépitő Egyesület. 98 p.

Vaskeresztes

Vaskeresztes a millenniumig. (Sajtó alá rendezte: Köbölkuti Katalin) Szombathely, 2000. Vaskeresztes Község Német Települési Önkormányzata. 313 p.

Vasszentmihály

Kovácsics József: Szülőfalum, Vasszentmihály és környéke. Budapest, 2000. Belügyminisztérium. 211 p.

Velemér

Varga Géza: Mítoszok őre, Velemér. Bp. 2000. Írástörténeti Kutatóintézet. 106 p.

Zanat

Kovács Márta: A város árnyékában. Zanat község története 1969-ig. Szombathely, 1997. A szerző magánkiadása. 79 p.

Könyvjellegű kéziratok, közgyűjteményekben elhelyezve:

Káld

Balogh István: Káld község története 1000–2000. Káld, 2000. Káld Község Önkormányzata. 251 p.

Nemesbőd

Takács Ferenc: Nemesbőd krónikája. Nemesbőd, 2000. A szerző magánkiadása. 84 p.

NAGYKÖLKED TÖRTÉNETE

SZOMBATHELY, 2002